

Strihó Krisztina

DIGITÁLIS PIAC, KÖZÖSSÉGI MÉDIA¹

ABSZTRAKT

A globalizációs folyamatok és a velük járó, új típusú társadalmi-gazdasági helyzetek életünk szinte minden szegmensét áthatják. E kontextusban a robbanásszerű technikai és technológiai fejlődés, különösen a mesterséges intelligencia, az információs és kommunikációs eszközök, valamint a digitális környezet térnyerése alapvetően formálja át mindennapjainkat; a digitális átállás gyakorlatilag minden élethelyzetben meghatározóvá vált. Ennek a transzformációnak a sikere azonban szorosan összefügg a fenntarthatóság elveinek érvényesülésével, mind a gyakorlati alkalmazások, mind a gazdasági-társadalmi igényekhez dinamikusan igazodó jogi szabályozás terén.

Jelen tanulmány középpontjában a digitális átállás sokrétű jelensége áll, különös tekintettel az online platformok szerepére. Alapvető kutatási kérdésként merül fel, hogyan készíthető fel a társadalom, azon belül is a jogalkotás és a jogalkalmazás a digitális kor kihívásaira és lehetőségeire nemzeti és nemzetközi szinten egyaránt.

Kulcsszavak: DSA, digitális szolgáltatások, digitális átállás, közösségi média, internetes felület, fenntarthatóság

¹ A tanulmány az NMHH-val kötött, EM-1/1/2022. számú együttműködési megállapodásban részletezett feladatok végrehajtása céljából készült.

DIGITAL MARKET, SOCIAL MEDIA

ABSTRACT

Globalization processes and the new types of socio-economic situations that they bring with them are permeating almost every aspect of our lives. In this context, the explosion of technical and technological progress, in particular the rise of artificial intelligence, information and communication tools and the digital environment, is fundamentally reshaping our everyday lives; the digital transition has become a dominant feature of virtually every aspect of life. The success of this transformation is, however, closely linked to the application of the principles of sustainability, both in practical applications and in legal regulation, which is dynamically adapted to socio-economic needs. This study will focus on the multifaceted phenomenon of the digital transition, with a particular focus on the role of online platforms. A key research question is how to prepare society (the legislation and law enforcement), both nationally and internationally, for the challenges and opportunities of the digital age.

Keywords: DSA, Digital Services Act, digital transition, social media, online platform, sustainability

BEVEZETÉS

A globalizációs folyamat és a hatására kialakuló új típusú élethelyzetek átszövik, napjainkra pedig meghatározzák életünk, társadalmi és gazdasági viszonyaink szinte minden szegmensét. A robbanásszerű technikai és technológiai fejlődés következtében a különböző elektronikus kommunikációs eszközök, berendezések megjelenésével és széles körű alkalmazásával, dinamikus korszerűsítésével a digitális környezet megjelenik, és előtérbe kerül valamennyi területen. Gyakorlatilag folyamatosnak tekinthetjük az újabb és újabb használati eszközök, tárgyak megjelenését. Az elmúlt

két évtizedben jelentős súlyponteltolódás figyelhető meg az elektronikus módszerek alkalmazásának irányába, köszönhetően a műszaki háttér látványos fejlődésének és az információs technológia térnyerésének. A technika adta lehetőségek fizikailag, földrajzilag is új utakat nyitottak meg, a határok megnyíltak, ezáltal határon átnyúló jogviszonyok jelentek meg, és terjedtek el napjainkra. A gazdasági élet szereplőinek megváltozott igényeihez, szükségleteihez, az újradefiniált fogyasztói szokásokhoz és profittermelési módszerekhez igazodó jogi környezet, az elektronikus úton létesített kontraktusokra irányadó normatív háttér megalkotása a jogalkotó számára is nagy kihívást jelent.

Az említett fejlődés sajátos határát jelöli ki a társadalmi fenntarthatóság, amelynek értelmében a jövőnket biztosító környezeti, pénzügyi és társadalmi erőforrásokat nem szabad felélni, hiszen az egyensúly felborulása/felborítása, a túlzott felhasználás éppen a fenntarthatóságot veszélyeztetné.²

Az újabb kihívások jogi megítélése szempontjából releváns körülmény, hogy az Európai Unió miként viszonyul ezen helyzetekhez, milyen szabályozáspolitikát követ, mennyire tekinthetjük aktív szabályozónak a vizsgált területek tekintetében. Jelen tanulmányban áttekintjük a digitális átállás jelentését, folyamatának fő lépéseit, kitekintést nyújtva a kapcsolódó jogalkotói aktusokra. Kutatásunk középpontjában a digitális piac jelensége áll, különös tekintettel a közösségi média fogalmára, valamint a területtel összefüggő elméleti és gyakorlati kérdésekre.

Alapvető célunk a kutatással érintett területek normatív hátterének bemutatása, valamint az Európai Unió Bírósága által közzétett eseti döntésekből látható értelmezési irány ismertetése.

DIGITÁLIS TÉR AZ EURÓPAI UNIÓBAN

A digitális forradalom hatására a belső piac fejlődésének alapvető feltétele az online környezet kialakulása és a digitális egységes piac kialakítása.³

² United Nations 1987; GOMBOS et al. 2025; FÁSI 2023: 117–135.

³ STRIHÓ–SZEGEDI 2023: 130–133.

Az Európai Unió gazdasága és társadalma digitalizálódásának mértékét valamennyi tagállamra kiterjedően a „DESI-index”⁴ határozza meg 2022-ig. A digitális gazdaság és társadalom fejlettségét mérő szám öt dimenzió alapján vizsgálja az Európai Unió tagállamainak a digitális fejlettségi szintjét, nevezetesen a hálózati összekapcsoltság (*connectivity*), a humán tőke (*human capital*), az internetes szolgáltatások használata (*use of internet services*), a digitális technológiák integráltsága (*integration of digital technology*), végül a digitális közszolgáltatások (*digital public services*) elterjedtségének figyelembevételével. Hazánk a hivatkozott rangsorban a 22. helyet foglalta el.⁵ Az Európai Unió tagállamainak digitális fejlettségi szintjének vizsgálata beépült a digitális évtized helyzetéről szóló jelentésbe,⁶ alapvetően a digitalizációval kapcsolatos prioritások végrehajtásának ellenőrzését szolgálva. A következőkben áttekintjük a digitális átállás folyamatának a fontosabb „állomásait”.

A digitális átállás

A digitalizálódás össztársadalmi szinten érezteti hatását, ami az Európai Unió vonatkozásában is megmutatkozik, hiszen megjelent a „digitális egységes piac” kifejezés is. A témával összefüggésben alapvető fontosságú a digitális átállás fokozatainak és a Digitális Európa program prioritásainak az ismerete.⁷ A digitális egységes piac az EU egységes belső piacának jól körülhatárolható elemét képezi, amelynek két értelmezése terjedt el. Tág értelemben a digitális egységes piac az EU belső piacának mindazon szegmense, amelyet érint a digitalizáció (*de facto* minden olyan területen érezteti a hatását, amelynél fogalmilag vagy normatív alapon nem kizárt az online út). A szűk értelmezés alapján pedig kizárólag az elektronikus kereskedelemre vonatkozó rendelkezéseket, törekvéseket és jogintézményeket foglalja magában. A digitális egységes piac kialakulása, folyamatos

⁴ Európai Bizottság [é. n.].

⁵ Európai Bizottság [é. n.].

⁶ State of the Digital Decade Report.

⁷ Lásd BARTA 2020: 14–26.

formálódása napjainkban is tart, igazodva a mindenkori társadalmi és gazdasági igényekhez. Alapvető kérdés, hogy a digitális átállás hogyan indult, milyen jogalkotói folyamat mentén halad, és jelenleg hol tart az Európai Unió e tekintetben.

A digitális egységes piaci stratégia markánsan megfogalmazódik az *Új kezdet Európa számára: a munkahelyteremtés, a növekedés, a méltányosság és a demokratikus változás programja* című dokumentumban,⁸ amely áttekintette a kiemelt feladatokat, feladatcsoportokat, így különösen megfogalmazta a következő célokat, illetve preferenciákat: új lendület a foglalkoztatásnak, a növekedésnek és a beruházásoknak; az összekapcsolt digitalizált egységes piac; egy ellenállóképes energiaunió és egy jövőbe mutató éghajlat-politika; megerősített iparon alapuló, mélyebb és méltányosabb belső piac; mélyebb és méltányosabb gazdasági és monetáris unió; észszerű és kiegyensúlyozott szabadkereskedelmi megállapodás az Egyesült Államokkal; a jogérvényesülés és az alapvető jogok kölcsönös bizalmon alapuló térsége; elmozdulás egy új migrációs politika felé; erősebb globális szereplő; végül a demokratikus változás uniója.

A stratégia bázisa gyakorlatilag a második pontban megjelenő preferencia, az „összekapcsolt digitalizált egységes piac”. A kiemelt prioritás értelmében az elektronikus kommunikációs eszközök határtalan fejlődése adta lehetőségeket ki kell aknázni a gazdasági és társadalmi viszonyokban, a gazdaság növekedése, a munkahelyteremtés érdekében. „Egy összekapcsolt digitalizált egységes piac létrehozásával akár 250 milliárd eurónyi növekedési többletet is elérhetünk a következő Bizottság mandátuma során, egy élénk tudásalapú társadalmat és több százezer új munkahelyet teremtve, főként a fiatal munkavállalók számára.”⁹ A kinyilvánított elvek mentén a digitális egységes piaci stratégia az alábbi három pillére épül:

„a) Az internetes termékek és szolgáltatások elérhetőbbé tétele az európai fogyasztók és vállalkozók számára – ehhez gyorsan meg kell szüntetni az internetes és a fizikai szegmens közötti legfontosabb különbségeket, vagyis a tagállamközi internetes tevékenység útjában álló akadályokat.

⁸ JUNCER 2014.

⁹ JUNCER 2014: 5.

b) A digitális hálózatok és szolgáltatások fellendülését elősegítő feltételek megteremtése – ehhez nagy sebességű, biztonságos és megbízható infrastruktúrára és tartalomszolgáltatásra, valamint az innovációt, a beruházást, a tisztességes versenyt és az egyenlő versenyfeltételeket biztosító szabályozási környezetre van szükség.

c) Az európai digitális gazdaság növekedési potenciáljának maximalizálása – ez az IKT-infrastruktúrába (információs és kommunikációs technológia) és a felhőalapú szolgáltatás, valamint a big data technológiákba, továbbá a kutatás-fejlesztésbe való beruházást igényel, amelynek révén növelhető az ipari versenyképesség, a közszolgáltatások színvonala, valamint a befogadás és a készségek és képességek szintje.”¹⁰

A felsorolt célterületek szorosan összekapcsolódnak, az azok keretében megjelölt feladatok egymást feltételezik, kölcsönösen függenek egymástól, így kizárólag komplexen kezelhetők mind jogalkotói, mind jogalkalmazói szinten. Az intézkedés végrehajtásának köszönhetően az egységes piacon megszűntek a roamingdíjak, megvalósult a digitális tartalmak határokon átnyúló szabad hordozhatósága, létrejött az egységes európai uniós adatvédelmi szabályozás és az elektronikus kereskedelem területén megszűnt az indokolatlan, területi alapú tartalomkorlátozás.

Az Európai Bizottság az általa jegyzett 2017-es félidős értékelésében három olyan területet jelöl meg, amelyek erősítése továbbra is szükséges és indokolt, nevezetesen az európai adatgazdaságot, a kiberbiztonsággal szembeni potenciális kihívásokat és az online platformok térnyerését.¹¹ Az Európai Bizottság 2018. június 6. napján publikálta a Digitális Európa programra vonatkozó javaslatát, amely a vonatkozó rendelet hatálybalépéseként

¹⁰ A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Európai digitális egységes piaci stratégia. 2.

¹¹ A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – A digitális egységes piaci stratégia végrehajtásának félidős értékelése – Összekapcsolat digitális egységes piac mindenki számára.

2021. január 1. napját jelölte meg.¹² A Digitális Európa programnak a 2021–2027 közötti időszakra történő létrehozásáról szóló rendeletre vonatkozó programban az alábbi fő célkitűzések jelennek meg:

„– Az Unió nagy teljesítményű számítógépes (HPC) és adatfeldolgozási kapacitásainak kiépítése és megerősítése és széles körű elterjedésük biztosítása az olyan közérdekű területeken, mint az egészségügy, környezetvédelem és biztonság, valamint a vállalkozások, így a kkv-k körében.

– Alapvető mesterséges intelligenciához kötődő kapacitások, például adatforrások és algoritmuskönyvtárak létrehozása és megerősítése, ezek elérhetővé tétele minden vállalkozás, illetve közigazgatási szerv számára, valamint a tagállamokban meglévő mesterségesintelligencia-tesztelési és kísérleti létesítmények megerősítése és összekapcsolásuk szorgalmazása.

– Annak biztosítása, hogy az Európai Unió digitális gazdaságához, társadalomához és demokráciájához szükséges alapvető kapacitások létrejőjenek és elérhetők legyenek az Európai Unió közszféréja és üzleti vállalkozásai számára, valamint az Európai Unió kiberbiztonsági ágazata versenyképességének növelése.

– Annak biztosítása, hogy a jelenlegi és jövőbeli munkaerő könnyen el tudja sajátítani a korszerű digitális készségeket, nevezetesen a nagy teljesítményű számítástechnika, a mesterséges intelligencia és a kiberbiztonság területén, azáltal, hogy bárhol legyenek is, a diákok, friss diplomások és jelenlegi munkavállalók meg tudják szerezni és tovább tudják fejleszteni ezeket a készségeket.

– A digitális kapacitások, nevezetesen a nagy teljesítményű számítástechnika, mesterséges intelligencia és kiberbiztonság legjobb felhasználásának elterjesztése az egész gazdaságban, a közérdekű területeken és a társadalomban, ideértve az interoperábilis megoldások bevezetését a közérdekű területeken és a technológiához és know-how-hoz való hozzáférés biztosítását minden vállalkozás, különösen a kkv-k számára.”¹³

¹² Európai Bizottság 2018: 4.

¹³ Európai Bizottság 2018: 4.

A hivatkozott európai uniós dokumentum alapvetően öt terület kiemelésével támogat, finanszíroz részprogramokat az abban szereplő tételek végrehajtása érdekében, így a szuper-számítástechnika, a mesterséges intelligencia, a kiberbiztonság, a korszerű digitális készségek és tudás megszerzése, továbbá az elektronikus lehetőségek széles körben történő használata. A megfogalmazott prioritások jelzik, hogy az Európai Unió a digitális átállás, az online megoldások és a digitális ökoszisztéma kérdését komplex módon kezeli. Kiemelten megjelenik a digitalizáció általános elfogadásának és széles körben történő alkalmazásának az igénye és annak támogatása. Fontos feladatként jelenik meg, hogy a társadalom nagy többsége képes legyen készségszinten alkalmazni az új technológiai vívmányokat,¹⁴ hangsúlyos továbbá a versenyképesség növelésének kérdése, végül a potenciális kihívások, nehézségek technikai és jogi kezelésének az igénye.¹⁵ A társadalom felkészítése, a tudatosságra nevelés kulcskérdés valamennyi területen.¹⁶ kevésbé preferált jelenség egyelőre a digitális lábnyom,¹⁷ amely azonban jelen van azzal, hogy meghatározó a szerepe.

Az állandó képviselők 2019. március 13. napján jóváhagyták a Digitális Európa programról szóló megállapodást, amellyel egy európai uniós szintű új finanszírozási program támogatásáról döntöttek. A program végrehajtásával lényegében az Európai Unió gazdasági és társadalmi viszonyainak a digitalizációját segítik elő. Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2021/694 rendelete (2021. április 29.) a Digitális Európa program létrehozásáról és az (EU) 2015/2240 határozat hatályon kívül helyezéséről biztosítja a program 2021–2027 közötti időszakra vonatkozó keretösszegét.¹⁸

Megemlíjtük az elemzett kérdéskörrel kapcsolatban, hogy a Tanács „Európa digitális jövőjének alakításáról” szóló következtetései az Európai Unió digitális stratégiával kapcsolatos álláspontját fejtik ki. A Tanács foglalkozik a konnektivitás, a digitális értékláncok, az e-egészségügy, az adatgazdaság, a mesterséges intelligencia kérdésével és az online platformokkal.

¹⁴ DOMINEK et al. 2024: 132–141.

¹⁵ A mesterséges intelligenciával kapcsolatban lásd GOMBOS et al. 2021; SIMON 2022.

¹⁶ CSATH et al. 2018: 49–59.

¹⁷ A digitális lábnyommal kapcsolatban lásd STRIHÓ 2025.

¹⁸ A rendelet (1) bekezdése.

Az intézmény kiemeli, hogy a Covid-19 okán kialakult helyzet megoldásában kulcsszerepe lehet és van az elektronikus kommunikációs eszközöknek, azok általános elfogadottságának és széles körű alkalmazásának.¹⁹ Megjegyezzük, hogy a globális járványhelyzet nélkül is nélkülözhetetlenné váltak napjainkra az esetleges nyilatkozatok megtételére alkalmas elektronikus kommunikációs eszközök, így a kapcsolódó rendelkezések elfogadása, tényleges alkalmazása.

Kiemeljük, hogy a folyamat gyorsítása során a mesterséges intelligencia is segítséget jelent. Álláspontunk szerint azonban a mesterséges intelligencia eszközei kizárólag megfelelő kontroll és előkészítés mellett alkalmazhatók, kizárólag meghatározott körben.²⁰

A jogalkotás területén számtalan rendelet és irányelv született, amelyek egy része az online megoldások bevezetését és alkalmazását hivatott elősegíteni. Az online térre vonatkozó generális előírásokat tartalmaz például az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2018/302/rendelete a belső piacon belül a vevő állampolgársága, lakóhelye vagy letelepedési helye alapján történő indokolatlan területi alapú tartalomkorlátozással és a megkülönböztetés egyéb formáival szembeni fellépésről, valamint a 2006/2004/EK és az (EU) 2017/2394 rendelet, továbbá a 2009/22/EK irányelv módosításáról (Geoblocking rendelet). Az utóbbi csoportba tartozik például az Európai Parlament és a Tanács 254/2014/EU rendelete a 2014 és 2020 közötti időszakra vonatkozó többéves fogyasztóvédelmi programról és az 1926/2006/EK határozat hatályon kívül helyezéséről; valamint az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2017/2394 rendelete a fogyasztóvédelmi jogszabályok végrehajtásáért felelős nemzeti hatóságok közötti együttműködésről és a 2006/2004/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről. A közigazgatási vonatkozású szabályok közül kiemeljük továbbá a Tanács (EU) 2019/2026 végrehajtási rendelete a 282/2011/EU végrehajtási rendeletnek az elektronikus felület használata által elősegített termékértékesítés és szolgáltatásnyújtás, valamint a nem adóalanyok részére szolgáltatásokat nyújtó, termékek távértékesítését végző és egyes belföldi termékértékesítéseket végző adóalanyokra vonatkozó különös szabályozások

¹⁹ A Tanács (2000/C 202 I/01) következtetései Európa digitális jövőjének alakításáról.

²⁰ FÁSI 2022; DOMINEK 2025.

tekintetében történő módosításáról. A témánk szempontjából leginkább releváns a digitális szolgáltatási csomag. A Tanács a normacsomag részeként elfogadta a digitális szolgáltatásokról szóló jogszabályt (DSA, Digital Services Act) 2022. október 4-én²¹ és a digitális piacokról szóló jogszabályt (DMA, Digital Market Act) 2022. július 18. napján.²² A két jogszabály egyértelműen összekapcsolódik, illeszkedve a digitális átállás dinamikus folyamatába. Mindkettő rendelkezés alapvető célja a jogbiztonság és az átláthatóság biztosítása, a tisztességes piaci magatartás tilalmának érvényesítése és a fogyasztóvédelem mellett.

A DSA kiemeli, hogy az információs társadalom szolgáltatásai, különösen a közvetítő szolgáltatások az európai uniós gazdaság, valamint az uniós polgárság mindennapjainak meghatározó részévé váltak. A több mint két évtizeddel ezelőtt elfogadott 2000/31/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvben foglaltak jelentős reformra szorultak az új, innovatív üzleti és szolgáltatási modellek széles körű elterjedésével. Az online közösségi hálózatokkal együtt járó lehetőségek nagyon komoly elméleti és gyakorlati kihívást is jelentenek egyidejűleg. A DSA preambulumban célként fogalmazódik meg a belső piac megfelelő működése, valamint a biztonságos, kiszámítható és megbízható digitális környezet kialakítása.²³

A DMA-ban meghatározott prioritás az innováció, a digitális termékek és szolgáltatások kiváló minősége, a tisztességes és versenyképes árak, valamint a digitális ágazatban a végfelhasználók részére a kiváló minőség és választék előmozdítása érdekében általánosságban a versengő és tisztességes digitális ágazat, különösen az alapvető platformszolgáltatások biztosítása.²⁴ Tekintettel arra, hogy a DMA preambulumban meghatározott célt a tagállamok kielégítően nem tudják megvalósítani, az Európai Unió szintjén azonban – a kapuőrök üzleti modellje és működésük, valamint

²¹ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2022/2065 rendelete (2022. október 19.) a digitális szolgáltatások egységes piacáról és a 2000/31/EK irányelv módosításáról.

²² Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2022/1925. rendelete (2022. szeptember 14.) a digitális ágazat vonatkozásában a versengő és tisztességes piacokról, valamint az (EU) 2019/1937 és az (EU) 2020/1828 irányelv módosításáról.

²³ DSA 1. és 155. preambulumbekkezdés.

²⁴ DMA 107. preambulumbekkezdés.

ez utóbbi terjedelme, hatása okán – a cél hatékonyabban megvalósítható a rendelettel.

A megjelölt jogszabályok közül a DSA-val összefüggésben az online platformra vonatkozó szabályozást ismertetjük részletesen, szakirodalmi kitekintéssel, valamint kapcsolódó gyakorlati kérdésekkel.

Közösségi média

A közösségi média napjainkra előtérbe került, a digitális forradalom tekintetében egyrészt az átállást támogató jelenségként, másrészt annak egy sajátos eredményeként. A továbbiakban ismertetjük a közösségi média meghatározását.

A közösségi média a szakirodalomban

Minthogy a kommunikáció és a marketing színtere egyre inkább áttevődik az online térbe, különösen a közösségi média felületére, a közösségi platformokra, megváltozik a reklámozás módja, éppen ezért alapvető kérdés a potenciális fogyasztók, adott esetben a társadalom tagjai megszólításának a mikéntje. Az említett jelenségre, mostanra jogintézményre a hétköznapi nyelvhasználatban és a szakirodalomban is gyakran használjuk a *social media*, a közösségi platform, az internetes platform, a közösségi felület, a közösségi oldal kifejezéseket.²⁵ Jelen tanulmányban a kiemelt megnevezéseket szinonimaként használjuk azzal, hogy meglátásunk szerint egy átfogó, általános megjelölésként javasoljuk bevezetni az online platform vagy internetes felület szavakat. Az elérhető meghatározások között a lényegi különbség a definíció alapján, annak megítélésében mutatkozik, hiszen példának okáért a fogyasztóvédelmi vagy a versenyjogi, személyiségvédelmi, szerzői jogi, esetleg reklámszempontú vizsgálat eltérő prioritásokhoz vezethet.

²⁵ GOMBOS–STRIHÓ 2022.

A francia Államtanács definíciója szerint internetes (digitális) platformnak tekinthetünk minden olyan internetes oldalt, amely lehetővé teszi harmadik személyek számára, hogy tartalmakat, szolgáltatásokat, árukat kínáljanak, ideértve minden olyan online platformot, amely ezekhez biztosít hozzáférést (például alkalmazásboltok, keresőmotorok).²⁶ Bartóki-Gönczy Balázs a platform alatt azon piaci szereplőket érti, amelyek biztosítják egy kétoldalú piacon a két jól elkülönült csoport közötti kapcsolatteremtést.²⁷ A kétoldalú piac jelenségét Nemeslaki András a platformgazdaságtanból vezetheti le,²⁸ azzal, hogy Szilágyi Pál nyomán a kapcsolódó versenyjogi vonatkozásokat is megjelöli.²⁹ A marketingszempon্তু megközelítés értelmében a górcső alá vett jelenség a felhasználók által feltöltött információk összességét jelenti, amely nem pusztán egy adathalmaz, hanem egyidejűleg funkcionál marketingeszközként,³⁰ információforrásként és stratégiaként.³¹ Egyes szerzők egy rózsaszín elefánttal azonosítják a fogalmat, mivel sok esetben képezi egyrészt a beszélgetések középpontját, másrészt „absztrakt, megfoghatatlan, kissé nehezen érthető és még felfedezésre vár”.³² A hivatkozott forrás ugyan egy évtizeddel ezelőtti, mégis időtálló a leírás, hiszen a terület jelenleg is felfedezésre és szabályozásra vár, tehát mind a jogalkalmazó mind a jogalkotó számára fontos és folyamatos feladatot jelent. Zódi Zsolt álláspontja szerint a platform napjainkra jogi fogalommá vált.³³ Kiss György IT-fogalomként, a technológiai fejlesztések összességeként jelöli meg az online platformot.³⁴ Menyhárd Attila a platformokat kereskedelmi közvetítőkként határozza meg, hiszen különböző felhasználói csoportok egymás közötti interakcióit működtetik, valamint áruk és szolgáltatások

²⁶ Conseil d'État 2014.

²⁷ Fogalmának elemzésére lásd BARTÓKI-GÖNCZY 2017: 8.

²⁸ NEMESLAKI 2020.

²⁹ SZILÁGYI 2012: 80–90.

³⁰ TARIQ-WAHID 2011: 1049–1074.

³¹ MANGOLD-FAULDS 2010: 357–365.

³² NAGY 2010.

³³ ZÓDI 2019, 2021.

³⁴ KISS 2021.

piacra juttatásának eszközei, amelyek azonban korlátozhatják a hozzáférést és a szereplők magatartását is.³⁵

A következő pontban ismertetjük és elemezzük az Európai Unió közösségi médiára vonatkozó megközelítését.

A közösségi média a DSA olvasatában

A DSA alapján online platformnak minősül minden olyan tárhelyszolgáltatás, amely a szolgáltatás igénybe vevőjének kérésére információkat tárol és nyilvánosan terjeszt, kivéve, ha ez a tevékenység egy másik szolgáltatás kisebb vagy kizárólag kiegészítő eleme, vagy a fő szolgáltatás kisebb funkcionálitása, amely objektív és technikai okokból nem használható az említett másik szolgáltatás nélkül, és az ilyen elem vagy funkcionálitás másik szolgáltatásba való integrációja nem a rendelet alkalmazhatóságának elkerülésére szolgál.³⁶ A tárhelyszolgáltatás a szolgáltatás igénybe vevője által küldött és a szolgáltatás igénybe vevőjének kérésére tárolt információ tárolásából áll,³⁷ lényegében a gazdaszámitógép biztosítása történik. A megjelölt jogintézmény a közvetítő szolgáltatás egyik nevesített típusaként az információs társadalommal összefüggő szolgáltatás kategóriába tartozik.³⁸ Központi kérdés az online platform szempontjából, hogy e körben mi minősül szolgáltatásnak, és milyen típusú jogalanyok viszonylatában realizálódhat a DSA szerinti tárhelyszolgáltatás. Minden olyan, információs társadalommal összefüggő szolgáltatás e körbe tartozik, amelyet távolról, elektronikus úton, a szolgáltatást igénybe vevő egyéni kérelmére nyújt a szolgáltatás nyújtója, amelynek keretében jellemzően információ tárolására és terjesztésére kerül sor. A szolgáltatás abban az esetben minősül távolról nyújtottnak, ha a szolgáltatást a felek egyidejű jelenléte nélkül nyújtják. Az elektronikus út megvalósul, ha a szolgáltatás kezdőpontjától való elküldése és célállomáson való fogadása adatok feldolgozására (beleértve a digitális tömörítést is)

³⁵ MENYHÁRD 2021.

³⁶ DSA 3. cikk i) pont.

³⁷ DSA 3. cikk g) pont iii) alpont.

³⁸ DSA 3. cikk g) pont.

és tárolására szolgáló elektronikus berendezés útján történik, valamint annak elküldése, továbbítása és vétele teljes egészében vezetéken, rádión, optikai vagy egyéb elektromágneses eszköz útján történik. Alapvető előírás továbbá, hogy az adatok továbbításával nyújtott szolgáltatás egyéni kérelem alapján történhet.³⁹

Az online platform további fogalmi elemeinek elemzésére is célszerű kitérni, így a potenciális alanyokra. A szolgáltatás igénybe vevője bármely természetes vagy jogi személy, aki, illetve amely igénybe veszi az érintett közvetítő szolgáltatást, különösen abból a célból, hogy információhoz jusson, vagy az információt hozzáférhetővé tegye.⁴⁰ Jelen esetben a természetes személy fogyasztói minőségben is „megjelenhet”, amennyiben kereskedelmi, üzleti, kézműipari vagy szakmai tevékenységén kívül eső célokból jár el.⁴¹ A jogi személy abban az esetben sem tekinthető a DSA értelmezésében fogyasztónak, ha egyébként megfelelne a fogyasztói definícióban foglalt kritériumoknak, tehát ha gyakorlatilag laikusként venné igénybe a szolgáltatást, így az esetleges normatív garantált fogyasztóvédelmi többletrendelkezések sem vonatkoznak a jogi személyekre. Tekintettel arra, hogy a szolgáltatást nyújtó személy nincs külön definiálva, gyakorlatilag bármely típusú jogalany kerülhet ilyen pozícióba, amennyiben az online platform feltételeinek eleget tud tenni.

Fontos megjegyezni, hogy a DSA külön definiálja az online platformok egy sajátos csoportját, nevezetesen az online óriásplatformot, tekintettel a potenciális fogyasztóvédelmi és versenyjogi hatására. Online óriásplatformnak minősül az online platform, amennyiben az havonta átlagosan 45 millió feletti aktív felhasználónak kínálja szolgáltatásait az Európai Unióban.⁴²

³⁹ DSA. 3. cikk a) és i) pont; Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2015/1535 irányelve (2015. szeptember 9.) a műszaki szabályokkal és az információs társadalom szolgáltatásaira vonatkozó szabályokkal kapcsolatos információszolgáltatási eljárás megállapításáról. 1. cikk (1) bekezdés b) pont.

⁴⁰ DSA 3. cikk b) pont.

⁴¹ DSA 3. cikk c) pont.

⁴² DSA 25 cikk (1) bekezdés. Az aktív felhasználói szám meghatározásánál figyelembe kell venni az európai uniós népesség nagyságát, havonta átlagosan hány fő vette igénybe a szolgáltatást az EU-ban, a szolgáltatáshoz való hozzáférési lehetőségeket [DSA 25. cikk (3) bekezdés].

Az Európai Bizottság a következő platformokat sorolta ez utóbbi körbe:⁴³ az AliExpresst, az Amazont, az Apple-t, a Pornhubot, a Bookingot, a Google-t (Google Search, Google Play, Google Maps, Google Shopping, YouTube), a Sheint, a LinkedInt, a Metát (Facebook, Instagram), a Binget, az XNXX-et, a Pinterestet, a Snapchatet, a Stripchatet, a TikTokot, a Twitteret, a Temut, az XVideo, a Wikipediát és a Zalándót.

Kiemeljük, hogy bár a vizsgált jelenségre használt elnevezésekből kiindulva az online platform tűnik egy generális fogalomnak, valójában az online platform a közvetítő szolgáltató egyik alcsoportjának körét bővíti a fentiek alapján. Legyen szó azonban bármelyik definícióról, bármelyik kiemelt szempontból, egyértelműen központi elemnek minősül a piac⁴⁴ és a potenciális fogyasztók figyelmének felkeltése – adott versenykörülmények és versenyfeltételek mellett –, megszólítása és a szolgáltatásnyújtás.

A relatíve „friss” szabályozással kapcsolatos értelmezési kérdések már megjelentek a bíróság előtt is.

A DSA az Európai Unió Bírósága előtt

Az Európai Unió Bíróságának jogértelmező funkciója már a DSA tekintetében is megjelent több vonatkozásban is azzal, hogy jellemzően az online óriásplatformok köréből kerül ki a peres felek egyike. A közismert platformok közül már több ízben indult eljárás a Meta, a TikTok, az Amazon, a Google, valamint a Zalando vagy az Apple vonatkozásában. Megvizsgáljuk, hogy milyen kérdések tekintetében indult eljárás nevezett európai uniós intézmény előtt. A jelenleg elérhető, közzétett ügyek alapján megállapítható, hogy a DSA 33. cikk (1) bekezdése visszatérő rendelkezés a gyakorlatban, továbbá a 38. cikk, a 39. cikk és a 43. cikk is előfordult már a fórum előtt. Valamennyi hivatkozott szabály az online óriásplatformot, illetve nagyon népszerű online keresőprogramot üzemeltető szolgáltatókra vonatkozó többletkötelezettségek bevezetésére és alkalmazására irányul

⁴³ Very Large Online Platform.

⁴⁴ A piac központi szerepéről és a piac meghatározásának jelentőségéről lásd Szűcs 2021: 2–6.

a rendszerszintű kockázatok kezelése érdekében. Az online óriásfelületek sajátosságai ugyanis szükségessé és indokolttá tették az egyedi normatív háttér megalkotását, többletkötelezettségek előírásával, különös tekintettel a fogyasztóvédelemre és a versenyjogi kritériumokra, figyelemmel a fenntarthatósági szempontokra is.

A DSA 33. cikk (1) bekezdése definiálja az online óriásplatformokat, valamint a nagyon népszerű online keresőprogramokat. A megjelölt szakasz azokra az online platformokra és online keresőprogramokra alkalmazandó, amelyek havonta átlagosan legalább 45 millió, a szolgáltatást aktívan igénybe vevővel rendelkeznek az unióban, és amelyeket a (4) bekezdéssel összhangban online óriásplatformoknak vagy nagyon népszerű online keresőprogramoknak minősítettek. Ez utóbbi bekezdés értelmében⁴⁵ a Bizottság a letelepedési hely szerinti tagállammal folytatott konzultációt vagy a letelepedési hely szerinti digitális szolgáltatási koordinátor által a 24. cikk (4) bekezdése⁴⁶ szerint szolgáltatott információk figyelembevételét követően határozatot fogad el, amelyben – e rendelet alkalmazásában – online óriásplatformnak vagy nagyon népszerű online keresőprogramnak minősíti azt az online platformot vagy online keresőprogramot, amely esetében a szolgáltatás aktív igénybe vevőinek havi átlagos száma eléri vagy meghaladja az (1) bekezdésben említett számot. A Bizottság a határozatát az online platformot vagy online keresőprogramot üzemeltető szolgáltató által a 24. cikk (2) bekezdésének⁴⁷ megfelelően jelentett adatok vagy a 24. cikk (3)

⁴⁵ Az idézett rendelkezésben hivatkozott 24. cikk az online platformot üzemeltető szolgáltatókra vonatkozó átláthatósági jelentési kötelezettségre vonatkozó részletszabályokat tartalmazza.

⁴⁶ A letelepedési hely szerinti digitális koordinátornak jelzési kötelezettsége van az Európai Bizottság felé, amennyiben valamely, az online platformot üzemeltető szolgáltató eléri a DSA 33. cikk (1) bekezdésében foglalt küszöbértéket.

⁴⁷ Az online platformot üzemeltető szolgáltatót hathavonta közzétételi kötelezettség terheli, nevezetesen minden egyes online platformjára vagy online keresőprogramjára vonatkozóan online felülete nyilvánosan hozzáférhető részén közzé kell tennie, hogy a szolgáltatásnak az EU-ban havonta átlagosan hány aktív igénybe vevője volt, ami az elmúlt hat hónap átlagaként számítandó ki.

bekezdése⁴⁸ alapján kért kiegészítő információk, illetve a Bizottság rendelkezésére álló bármely más adat alapján hozza meg.

Az a körülmény, hogy az online platformot vagy online keresőprogramot üzemeltető szolgáltató nem felel meg a 24. cikk (2) bekezdésének, vagy nem tesz eleget a letelepedési hely szerinti digitális szolgáltatási koordinátor, illetve a Bizottság 24. cikk (3) bekezdése szerinti kérésének, nem akadályozza meg a Bizottságot abban, hogy az adott szolgáltatót e bekezdésnek megfelelően online óriásplatformot vagy nagyon népszerű online keresőprogramot üzemeltető szolgáltatónak minősítse.

Amennyiben a Bizottság határozatát e bekezdés első albekezdése szerint a rendelkezésére álló egyéb információkra vagy a 24. cikk (3) bekezdése alapján kért további információkra alapozza, a Bizottság lehetőséget biztosít az érintett online platformot vagy online keresőprogramot üzemeltető szolgáltatónak arra, hogy 10 munkanapon belül közölje véleményét a Bizottság azon előzetes megállapításairól, amelyek alapján az online platformot vagy az online keresőprogramot online óriásplatformnak vagy nagyon népszerű online keresőprogramnak kívánja minősíteni. A Bizottság kellően figyelembe veszi az érintett szolgáltató által közölt véleményt.

Az a körülmény, hogy az érintett online platformot vagy online keresőprogramot üzemeltető szolgáltató nem közli véleményét a harmadik albekezdés szerint, nem akadályozza meg a Bizottságot abban, hogy az adott online platformot vagy online keresőprogramot a rendelkezésére álló egyéb információk alapján online óriásplatformnak vagy nagyon népszerű online keresőprogramnak minősítse.

Az Európai Bizottság online óriásplatform vagy nagyon népszerű online keresőprogram minősítéséről szóló határozatának megsemmisítése céljából már több alkalommal is keresetet nyújtottak be, így például 2023. június 27-én a Zalando,⁴⁹ az Amazon 2023. július 5. napján,⁵⁰ a Technius 2024.

⁴⁸ A letelepedési hely szerinti digitális szolgáltatási koordinátor vagy a Bizottság további információkat kérhet a szolgáltatótól az aktív felhasználókra vonatkozó számításokkal kapcsolatban, beleértve a felhasznált adatokkal kapcsolatos magyarázatokat és indokolást is.

⁴⁹ T-348/23.

⁵⁰ T-367/23.

február 29-én,⁵¹ 2024. március 1-jén az Aylo Freesites⁵² és a WebGroup Czech Republic.⁵³ A keresetek szerint az Európai Bizottság a DSA alkalmazási körét, annak hatályát gyakorlatilag tévesen határozta meg, tévesen minősítette az érintett felületeket online óriásplatformnak vagy nagyon népszerű online keresőprogramnak. Joglepként következetesen a DSA 33. cikkét jelölték meg a következő érvelések mellett:

- a felperes által nyújtott szolgáltatás valójában nem közvetítő szolgáltatás, így tárhelyszolgáltatásnak és online platformnak sem minősülhet azzal, hogy ha a szolgáltatás egy része mégis e kör hatálya alá tartozna, akkor az a rész viszont nem éri el a 45 milliós aktív felhasználói kört;⁵⁴
- a DSA 33. cikk (4) bekezdése alapján történő online óriásplatformnak minősítés hátrányosan megkülönböztető kritériumon alapul, továbbá aránytalanul sérti az egyenlő bánásmód elvét és a felperes alapvető jogait;⁵⁵
- a Bizottság a megtámadott döntésében a felperes Stripchat szolgáltatását aktívan igénybe vevők számát saját becslésére alapította, megsértve ezáltal a gondossági kötelezettségének megfelelő azon feladatát, hogy az összes tényt alaposan és részrehajlás nélkül vizsgálja;⁵⁶
- az alperes a jogbiztonság elvét sértette meg azáltal, hogy a DSA 33. cikk (1) és (4) bekezdésében nem szerepel „a szolgáltatást az Unióban havonta átlagosan aktívan igénybe vevők” kellően egyértelmű, pontos és előre tervezhető meghatározása, és az alperes nem fogadott el felhatalmazáson alapuló jogi aktust a szolgáltatók által alkalmazandó módszertan egyértelműsítése céljából;⁵⁷

⁵¹ T-134/24.

⁵² T-138/24.

⁵³ T-139/24.

⁵⁴ T-348/23.

⁵⁵ T-367/23.

⁵⁶ T-134/24.

⁵⁷ T-134/24.

- a DSA 33. cikk (1) bekezdésének alkalmazása során, amely meghatározza az online óriásplatformnak való minősítés feltételeit, nem felel meg a jogbiztonság és az arányosság általános elvének;⁵⁸
- az alperes azáltal, hogy elvetette a felperes havi aktív igénybe vevőkre vonatkozó számítását, ténybeli tévedést és nyilvánvaló értékelési hibát valósított meg, nem tett eleget indokolási kötelezettségének, megsértve a DSA 33. cikk (4) bekezdését, továbbá a jogbiztonság és az arányosság elvét;⁵⁹
- az alperesi Bizottság azáltal, hogy a felperest két külön harmadik személy által szolgáltatott adatok és módszertan alapján határozta meg, megsértette a DSA 33. cikk (4) bekezdését, valamint a jogbiztonság és az arányosság elvét, továbbá a felperes tisztességes eljáráshoz és indokoláshoz való jogát.⁶⁰

A konkrét normahelyek mellett gyakran megjelenik az általános követelmények közül a jogbiztonság és az arányosság elve is hivatkozási alapként. Az aktív felhasználók átlagos számának meghatározására tekintettel mindenképpen javasolt pontosan meghatározni a szempontrendszert és a konkrét számítási módot a tagállami egységesítés érdekében. Másrészt viszont fontos hangsúlyozni, hogy a minősítés egyértelműen az érintett szolgáltató által megküldött adatokon alapul.

Sok esetben a DSA 33. cikkhez kapcsolódva megjelenik a bírósági ügyekben a kereseti kérelem jogalapjaként a DSA 39. cikk is, amely az online hirdetések további átláthatóságáról rendelkezik. A DSA 39. cikk (1) bekezdése értelmében az online interfészükön hirdetéseket megjelenítő online óriásplatformot vagy nagyon népszerű online keresőprogramot üzemeltető szolgáltatók összeállítják, és online interfészük egy meghatározott részében nyilvánosan hozzáférhetővé teszik egy kereshető és megbízható, több szempontú lekérdezést lehetővé tevő eszköz segítségével és alkalmazásprogramozási felületeken keresztül a (2) bekezdésben említett információkat tartalmazó adattárat a hirdetés általuk való megjelenítésének

⁵⁸ T-138/24.

⁵⁹ T-138/24.

⁶⁰ T-138/24.

teljes időtartama alatt, majd egy évig azt követően, hogy az adott hirdetés utoljára jelent meg az online interfészükön. Biztosítják, hogy az adattár ne tartalmazza a szolgáltatás olyan igénybe vevőinek személyes adatait, akik számára a hirdetést megjelenítették vagy megjelenítették volna, és észszerű erőfeszítéseket tesznek annak biztosítására, hogy az információk pontosak és teljesek legyenek. A (2) bekezdés az adattár minimális tartalmi követelményeit tartalmazza, végül a (3) bekezdés az előbbiekhöz kapcsolódó részleteket rögzít. A DSA 39. cikk vonatkozásában a leggyakoribb hivatkozási alap, mintegy jogsérelemként megjelölve, hogy a nevesített hirdetési adattár összeállításának és közzétételének a kötelezettsége indokolatlanul sért egyéb alapvető jogokat,⁶¹ például a felperesnek a vállalkozás szabadságához és a magántulajdonhoz való jogát, és hátrányos megkülönböztetést valósít meg a felperessel szemben.⁶² További konkrét indokként jelent meg, hogy a hirdetési adattár jogellenes annyiban, amennyiben az sérti a felperesnek és tanácsadónak a titoktartáshoz való jogát, a felperes vállalkozás szabadságához való jogát, valamint a tulajdonhoz való jogát.⁶³ Más esetben a hirdetési adattárra vonatkozó szabályozás a felperesi álláspont szerint sérti a felperes és hirdetői bizalmas adatkezeléshez való jogát, a hirdetőknak a magán- és családi élet tiszteletben tartásához való jogát, valamint a természetes személyek esetében a személyes adataik védelméhez való jogukat, és a felperes gazdasági tevékenység végzéséhez való alapvető jogát, illetve a tulajdonhoz való jogát.⁶⁴

A felsorolt ügyek egyértelműen jelzik, hogy a felperesi oldalon jellemzően az alapjogvédelem és az alapjogi mérlegelés körében vitatják az Európai Bizottság keresettel megtámadott határozatainak jogszerűségét.

Gyakori hivatkozási alapként fordul elő a fentiekén túl a DSA 43. cikk is, amely az Európai Bizottság által felszámítandó felügyeleti díjjal összefüggésben tartalmaz rendelkezéseket. A kiindulópont, hogy a Bizottság éves felügyeleti díjat számít fel az online óriásplatformot és a nagyon népszerű online keresőprogramot üzemeltető szolgáltatóknak a 33. cikk szerinti

⁶¹ T-367/23.

⁶² T-138/24.

⁶³ T-139/24.

⁶⁴ T-486/24.

minősítésüket követően. Többek között a felperesek hivatkoznak arra, hogy az alperesi határozat alapján alkalmazandó felügyeleti díj kiszámítása téves, tekintettel arra, hogy az aktív igénybe vevők havi átlagos számának kiszámítására vonatkozó módszertan hibás.⁶⁵ Az is sérelmezett körülmény egyrészt, hogy az éves felügyeleti díj összegének ideiglenes meghatározása nem biztosított lehetőséget a felperesnek arra, hogy a Bizottság által használt, az aktív igénybe vevők havi átlagos számára vonatkozó adatokkal vagy a maradványdíjak kiszámításával kapcsolatban észrevételeket tegyen, a felperes védelemhez való jogának mellőzésével. Másrészt a megtámadott határozat nem indokolja megfelelően a Bizottság felügyeleti díjból fedezett költségeit, a TikTok aktív igénybe vevőinek havi átlagos számára vonatkozó bizottsági számításokat, a díjplafont elérő szolgáltatók azonosítását, valamint a közös módszertan alkalmazásának indokait.⁶⁶ További érvként fogalmazódik meg különösen, hogy a megtámadott határozat sérti a felperes indokoláshoz való jogát és meghallgatáshoz való jogát, mivel nem fejt ki világosan és pontosan a felperes igénybe vevőinek havi átlagos számának meghatározására alkalmazott módszertant. Az alperes ezenkívül jogellenesen olyan felügyeleti díjat határoz meg, amely nem felügyeleti költségeket is lefed.⁶⁷

Az Európai Bizottság által határozatban megállapított felügyeleti díj tekintetében is kezd előtérbe kerülni az alapjogokra hivatkozás, ugyan egy konkrét DSA-ban deklarált szabály mellett.

ÖSSZEGRÉS

Az utóbbi két évtizedben jelentős súlyponteltolódás figyelhető meg az elektronikus kommunikációs eszközök irányába. A digitalizáció áthatja életünk valamennyi szegmensét, így gazdasági-társadalmi kapcsolatainkat, magán- és közjogi jogviszonyainkat egyaránt. Jelen tanulmány központi kérdése a digitális piac, a digitális átállás és a közösségi média. Alapvető kérdés, hogy az Európai Unió miként viszonyul ezen relatíve új helyzetekhez, milyen

⁶⁵ T-55/24.

⁶⁶ T-58/24.

⁶⁷ T-92/25.

szabályozáspolitikát követ, mennyire tekinthetjük aktív szabályozónak a vizsgált területek tekintetében. A belső piac normatív háttérével kapcsolatban hangsúlyozzuk, hogy meghatározó szerepük van a másodlagos jogforrásoknak és az Európai Unió Bírósága gyakorlatának.⁶⁸

Digitális szolgáltatási csomagként váltak közismertté a Tanács által elfogadott, kapcsolódó rendelkezések, nevezetesen a digitális szolgáltatásokról szóló jogszabály, a DSA és a digitális piacokról szóló jogszabály, a DMA. A két jogszabály egyértelműen összekapcsolódik, illeszkedve a digitális átállás rohamos folyamatába. Mindkét szabályozás alapvető célja a jogbiztonság és az átláthatóság biztosítása, a tisztességes piaci magatartás tilalmának érvényesítése és a fogyasztóvédelem biztosítása mellett.

A technikai újítások fontos változásokat idéztek elő az európai jog által szabályozott magánjogi jogviszonyokban mind a jogalkotás, mind pedig a jogalkalmazás területén. A kulcskérdés, hogy mindez kényszer vagy lehetőség. Egy biztos, a megjelölt kihívások folyamatosan válaszra készítetik a jogalkotót és a jogalkalmazót egyaránt. Összességében megállapítható és egyúttal gondolatébresztő a vizsgált területtel kapcsolatban, hogy a digitalizáció lehetőség, kihívás és kényszer egyidejűleg mind a jogalkotó, mind a jogalkalmazó számára.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- BARTA Judit (2020): Az EU által meghirdetett digitális forradalom hatása a kereskedelmi jog egyes területein: szerződések, fogyasztóvédelem, gazdasági verseny, gazdasági társaságok. *Miskolci Jogi Szemle*, 15 (3. ksz.), 14–26.
- BARTÓKI-GÖNCZY Balázs (2017): *Az online közvetítő szolgáltatók mint az információhoz való hozzáférés új kapuőrei*. PhD-disszertáció. Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Kar Doktori Iskola. Online: <http://real-phd.mtak.hu/id/eprint/697>
- CSATH, Magdolna et al. (2018): Measuring the Social Trust of Young People in the Light of Competitiveness – a Case Study in Hungary. *Vadyba: Journal Of Management*, 32(1), 49–59.

⁶⁸ GOMBOS 2019: 226.

- DOMINEK, Dalma Lilla (2025): The Ethical Flow-Based Education Model: Ethical Use Model of AI and Digitalization in Education. In SINGH, Naresh – RAMACHANDRAN, Ram B. (szerk.): *Handbook of Global Philosophies on AI Ethics. Towards Sustainable Futures*. London – New York: Routledge, 133–142. Online: <https://doi.org/10.1201/9781003585527-14>
- DOMINEK, Dalma Lilla et al. (2024): AI in Creativity Stimulation. In TÓZSA, Réka – CACHAPERÓ, Cleo (szerk.): *Universities' Role in Artificial Intelligence Innovation Ecosystems by 2060 in Asia and Europe*. Singapore: Asia-Europe Foundation (ASEF), 132–141.
- FÁSI, Csaba (2022): Application of Artificial Intelligence in Administrative Decision-making. In DELI, Gergely et al. (szerk.): *Proceedings of Central and Eastern European e|Dem and e|Gov Days 2022. CEE|Gov Days 2022. Hate Speech and Fake News – Fate or Issue to Tackle?* New York: Association for Computing Machinery (ACM), 147–152. Online: <https://doi.org/10.1145/3551504.355155>
- FÁSI Csaba (2023): A fenntarthatóság dimenziói és a hazai felsőoktatási intézmények helyzetének egyes aspektusai a fenntarthatósági rangsorok tükrében. *Acta Humana – Emberi Jogi Közlemények*, 11 (3), 117–135. Online: <https://doi.org/10.32566/ah.2023.3.6>
- GOMBOS Katalin (2019): *Európai jog. Az Európai Unió jogrendszere*. Budapest: Wolters Kluwer.
- GOMBOS Katalin et al. (2021): A mesterséges intelligencia jogalkalmazási területen való hasznosíthatóságának alapjogi kérdései. In TÖRÖK Bernát – ZÓDI Zsolt (szerk.): *A mesterséges intelligencia szabályozási kihívásai. Tanulmányok a mesterséges intelligencia és a jog határterületeiről*. Budapest: Ludovika, 327–355.
- GOMBOS Katalin et al. (2025): *A fenntartható és digitális belső piac aktuális kérdései*. Budapest: Ludovika.
- GOMBOS Katalin – STRIHÓ Krisztina (2022): A közösségi platformok és a Digitális Európa program magánjogi elemei. In TÖRÖK Bernát – ZÓDI Zsolt (szerk.): *Az internetes platformok kora*. Budapest: Ludovika, 149–173.
- KISS György (2021): *A digitális platformok által kínált foglalkoztatás társadalmi, gazdasági hatásai és a jog válasza*. (Az *Internetes platformok kora* című konferencián elhangzott előadás.)
- MANGOLD, W. Glynn – FAULDS, David J. (2009): Social Media. The New Hybrid Element of the Promotion Mix. *Business Horizons*, 52 (4), 357–365. Online: <https://doi.org/10.1016/j.bushor.2009.03.002>
- MENYHÁRD Attila (2021): Az információs technológiai fejlődés hatása az állami szerepvállalásra. In TÖRÖK Bernát – ZÓDI Zsolt (szerk.): *A mesterséges intelligencia szabályozási kihívásai. Tanulmányok a mesterséges intelligencia és a jog határterületeiről*. Budapest: Ludovika, 67–87.
- NAGY Tamás (2010): *Vélemény 2.0 – közösségi média könyv*. Online: <https://mek.oszk.hu/10300/10353/10353.pdf>

- NEMESLAKI András (2020): Platformgazdaságtan – kétoldalú piacok elmélete. In SASVÁRI Péter (szerk.): *Informatikai rendszerek a közszolgáltatban I.* Budapest: Ludovika, 169–188. Online: <https://doi.org/10.36250/00732.09>
- SIMON Emese Réka (2022): A mesterséges intelligencia kihívásai a szellemi tulajdon védelmének területén. In STRIHÓ Krisztina – SZEGEDI László (szerk.): *Európai szabályozáspolitikai kihívások.* Budapest: Ludovika, 131–138.
- STRIHÓ Krisztina – SZEGEDI László (2023): A digitális egységes piac kezdeti lépései – Egységes uniós szabályozás eltérő tagállami végrehajtása? *Pro Publico Bono – Magyar Közigazgatás*, 11(4), 130–133. Online: <https://doi.org/10.32575/ppb.2023.4.7>
- STRIHÓ Krisztina (2025): Digitális lábnyom és az online platformok az EU-ban. In GOMBOS Katalin (szerk.): *A fenntartható és digitális belső piac aktuális kérdései.* Budapest: Ludovika, 101–122.
- SZILÁGYI Pál (2012): A kétoldalú piacok versenyjogi megítélése a médiapiacokra tekintettel. *In Medias Res*, 1(1), 80–90. Online: <https://inmediasresfolyoirat.hu/imr/article/view/9>
- SZŰCS Anikó Edit (2021): Piacmeghatározás a versenyjogi eljárások során. *EU jog online*, 1(4), 2–6.
- TARIQ, Muhammad – WAHID, Fazal (2011): Assessing Effectiveness of Social Media and Traditional Marketing Approaches in Terms of Cost and Target Segment Coverage. *Interdisciplinary Journal of Contemporary Research in Business*, 3(1), 1050–1075. Online: https://www.researchgate.net/profile/Yakup-Durmaz-3/publication/229998023_A_Theoretical_Approach_To_Concept_Of_Green_Marketing/links/0fcfd5012332c5f26a000000/A-Theoretical-Approach-To-Concept-Of-Green-Marketing.pdf
- ZÓDI Zsolt (2019): Kódokba zárt jog. Néhány gondolat az új AVMS irányelv kapcsán. *In Medias Res*, 8(2), 169–186. Online: <https://inmediasresfolyoirat.hu/imr/article/view/186>
- ZÓDI Zsolt (2021): A platform, mint az információs kapitalizmus fő szervezési mechanizmusa. In GYEKICZKY Tamás (szerk.): *Határtér: Digitális kihívások a jogban.* Budapest: Patrocinium, 55–118.

Egyéb források

- A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Európai digitális egységes piaci stratégia. Online: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=celex%3A52015DC0192>

- A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – A digitális egységes piaci stratégia végrehajtásának féldíós értékelése – Összekapcsolt digitális egységes piac mindenki számára. Online: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=COM%3A2017%3A228%3AFIN>
- A Tanács (2000/C 202 I/01) következtetései Európa digitális jövőjének alakításáról. Online: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020XG1201\(02\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020XG1201(02))
- Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2022/1925. rendelete (2022. szeptember 14.) a digitális ágazat vonatkozásában a versengő és tisztességes piacokról, valamint az (EU) 2019/1937 és az (EU) 2020/1828 irányelv módosításáról. Online: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:32022R1925>
- Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2022/2065 rendelete (2022. október 19.) a digitális szolgáltatások egységes piacáról és a 2000/31/EK irányelv módosításáról. Online: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/ALL/?uri=uriserv:OJ.L_.2022.277.01.0001.01.HUN
- Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2015/1535 irányelve (2015. szeptember 9.) a műszaki szabályokkal és az információs társadalom szolgáltatásaira vonatkozó szabályokkal kapcsolatos információszolgáltatási eljárás megállapításáról. Online: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:32015L1535>
- Conseil d'État (2014): *Étude annuelle 2014 – Le numérique des droits fondamentaux, La documentation française*. Online: <http://www.ladocumentationfrancaise.fr/var/storage/rapports-publics/144000541.pdf>
- Európai Bizottság [é. n.]: *A digitális gazdaság és társadalom fejlettségét mérő mutató (DESI)*. Online: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/hu/policies/desi>
- Európai Bizottság (2018): *Javaslat. Az Európai Parlament és a Tanács rendelete a Digitális Európa programnak a 2021–2027 közötti időszakra történő létrehozásáról*. Online: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX%3A52018PC0434>
- European Commission (2023): *Very Large Online Platform*. Online: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/list-designated-vlops-and-vloses#ecl-inpage-alibaba>
- JUNCKER, Jean-Claude (2014): *Új kezdet Európa számára: a munkahelyteremtés, a növekedés, a méltányosság és a demokratikus változás programja. Politikai iránymutatás a hivataltba lépő következő Európai Bizottság számára. Nyitóbeszéd az Európai Parlament plenáris ülésén*. Strasbourg, 2014. július 15. Online: https://commission.europa.eu/system/files/2019-11/juncker-political-guidelines-speech_hu.pdf
- T-348/23. Zalando kontra Bizottság ügyben 2025. szeptember 3-án hozott ítélet, ECLI:EU:T:2025:821.
- T-367/23. Amazon Services Europe kontra Bizottság ügyben 2025. november 19-én hozott ítélet, ECLI:EU:T:2025:1038.

- T-134/24. Technius kontra Bizottság folyamatban lévő ügy, Keresetlevél (HL), 26/04/2024.
- T-138/24. Aylo Freesites kontra Bizottság folyamatban lévő ügy, Keresetlevél (HL), 26/04/2024.
- T-139/24. WebGroup Czech Republic kontra Bizottság folyamatban lévő ügy, Keresetlevél (HL), 26/04/2024.
- T-486/24. NKL Associates kontra Bizottság folyamatban lévő ügy, Keresetlevél (HL), 25/10/2024.
- T-55/24. Meta Platforms Ireland kontra Bizottság ügyben 2025. szeptember 10-én hozott ítélet, ECLI:EU:T:2025:842.
- T-58/24. Tiktok Technology kontra Bizottság ügyben 2025. szeptember 10-én hozott ítélet, ECLI:EU:T:2025:843.
- T-92/25. Google Ireland kontra Bizottság folyamatban lévő ügy, Keresetlevél (HL), 04/04/2025.
- United Nations (1987): *Our Common Future*. Online: <https://digitallibrary.un.org/record/139811?v=pdf>